

Rama Abraham yuswa satus taun nalika kang putra Iskak mau miyos.

כָּל־ sedaya- H3605	אֱלֹהִים Gusti-Allah H0430	לִי dhateng-kula	עָשָׂה sampun-dipundamel	צָחַק gujeng H6712	שָׂרָה Sarah H8283	וַתֹּאמֶר Lan-ngendika H0559	6
		לִי: dhateng-kula	יִצְחָק־ badhé-gumujeng- H6711	הַשְׁמַע tiyang-ingkang-mireng H8085			

Ibu Sara banjur ngandika: “Gusti Allah damel aku gumuyu, sapa kang krungu bab iki, mesthi bakal gumuyu marga saka aku.”

בָּנִים putra-kakung	הִינִיקָהּ badhé-nyusoni H3243	לְאַבְרָהָם dhateng-Abraham H0085	מִלִּלִּי ngantos-ngendikakaken	מִי sinten H4310	וַתֹּאמֶר Lan-ngendika H0559	7
		לְיוֹקָנָן: ing-yuswa-sepuh H2208	בֶּן putra-kakung	וַיִּלְדֵתִי kula-nglairaken H3205	כִּי־ amargi-	שָׂרָה Sarah H8283

Sarta maneh pangandikane: “Dhek biyen sapa kang bisa ngandhani marang Rama Abraham: Sara nusoni anak? Ewadene aku wus nglairake anak lanang, nalika panjenengane wus sepuh.”

גְּדוּלָּה ageng	מִשְׁתָּהּ pahargyan H4960	אַבְרָהָם Abraham H0085	וַיַּעַשׂ Lan-dipundamel	וַיִּנְמַל lan-dipunsapih H1580	הַיְלֵד laré-punika H3206	וַיִּגְדַּל Lan-ageng H1431	8
				יִצְחָק: Iskak H3327	אֶת־ dhateng-	הַנְּמַל nyapih H1580	בְּיָמָיו ing-dinten H3117

Kacarita putra mau saya mundhak gedhe, banjur disapih. Rama Abraham nganakake pista gedhen nalika dina panyapihe Iskak mau.

וַיִּלְדָּהּ dipunlairaken H3205	אֶשְׂרָר־ ingkang-	הַמִּצְרַיִת tiyang-Mesir H4713	הָגָר Hagar H1904	בֶּן־ putra-	אֶת־ dhateng-	שָׂרָה Sarah H8283	וַתֵּרָא Lan-ningali H7200	9
					מִצְחָק: gegujengan H6711	לְאַבְרָהָם dhateng-Abraham H0085		

Nalika iku Ibu Sara mirsa putrane Ibu Hagar wong Mesir patutan karo Rama Abraham moyoki marang Iskak,

וְאֶת־ lan-dhateng- H0853	הָאֵתָהּ punika H2063	הָאֵמָה abdi-èstri-punika H0519	נְהַשׁ tundhungna H1644	לְאַבְרָהָם dhateng-Abraham H0085	וַתֹּאמֶר Lan-ngendika H0559	10
הָאֵתָהּ punika H2063	הָאֵמָה abdi-èstri-punika H0519	בֶּן־ putra-	יִירָשׁ badhé-dados-ahli-waris H3423	לֹא mboten H3808	כִּי amargi	בְּנֵהּ putranipun
			יִצְחָק: Iskak H3327	עִם־ sesarengan-kaliyan-	בְּנֵי putra-kula	עִם־ sesarengan-kaliyan-

banjur matur marang Rama Abraham: “Rencang tumbasan punika dalah anakipun panjenengan dhawuhi kesah saking ngriki, margi anakipun rencang tumbasan punika boten badhe tumut angsal warisan kaliyan anak kula Iskak.”

11 וִירַע הַרְבֵּב מְאֹד בְּעֵינָי אַבְרָהָם עַל אֹרְתָת בְּנוֹ :
 Lan-awrat prakawis-punika sanget prakawis-punika
[H1697](#) [H3966](#) [H0085](#) [H0182](#)

Atur mangkono iku ndadekake renguning galihe Rama Abraham, marga saka kang putra.

12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יָרַע בְּעֵינָיֶיךָ
 Lan-ngendika dhateng-Gusti-Allah Abraham sampun-awrat ing-paningal-panjenengan
[H0559](#) [H0430](#) [H0413](#) [H0085](#) [H0408](#)

עַל-הַנְּעֵר וְעַל-אֲמִתָּךְ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר
 lan-bab-laré-punika abdi-èstri-panjenengan sedaya ingkang dipunngendikakaken
[H5288](#) [H0519](#) [H3605](#) [H0559](#)

אֵלֶיךָ שָׂרָה שָׁמַע בְּקִלְיָה כִּי בִיזְחָק
 dhateng-panjenengan Sarah mirengna ing-suwantenipun amargi saking-Iskak
[H0413](#) [H8283](#) [H8085](#) [H3327](#)

יָקָרָא לָךְ זָרַע :
 badhé-dipunsebat dhateng-panjenengan turun
[H7121](#) [H2233](#)

Nanging pangandikane Gusti Allah marang Rama Abraham: “Aja nganti dadi rengune atinira marga saka bocahe lan baturira; apa sapanjaluke Sara marang sira iku turutana, awitdene trah kang saka Iskak iku kang bakal kasebut turunira.

13 וְגַם אֶת-בְּנוֹ הָאָמָה לְנָוִי אֲשִׁימְנֵנִי כִּי
 Lan-ugi dhateng-putra- abdi-èstri-punika dados-bangsa Kawula-badhé-ndadosaken amargi
[H1571](#) [H0853](#) [H0519](#)

זָרַעְךָ הוּא :
 turun-panjenengan piyambakipun
[H2233](#) [H1931](#)

Ewasamono anake baturira iku iya bakal Sudadekake bangsa gedhe, marga iku iya wijinira.”

14 וַיִּשְׁכֶּם וַאֲבְרָהָם בְּבֹקֶר וַיִּקְחָהּ לֶחֶם וְחֶמֶת מַיִם
 Lan-tangi-enjing Abraham ing-enjing Lan-mendhet-roti lan-godhong-toya
[H7925](#) [H0085](#) [H1242](#) [H3947](#) [H3899](#) [H2573](#) [H4325](#)

וַיִּתֵּן אֶל-הָגָר וַיִּתְּלָהּ עַל-שָׂמֶה שְׂכַמָּה וְאֶת-לָרַע
 Lan-maringi dhateng-Hagar ing-dipunselehaken pamidhangan lan-dhateng-laré-punika
[H5414](#) [H0413](#) [H1904](#) [H7926](#) [H0853](#) [H3206](#)

וַיִּשְׁלַחַהּ וַתִּלְךָ וַתֵּתַע בְּמִדְבָּר שָׁבַע :בְּאֵר
 lan-ngutus-piyambakipun Lan-késah lan-kesasar ing-ara-ara-samun Bèrsyeba
[H7971](#) [H3212](#) [H8582](#) [H0884](#)

Esuke umun-umun Rama Abraham wungu, mundhut roti lan banyu saimpes diparingake marang Ibu Hagar katumpangake ing pundhake, mangkono uga si bocah, sawuse banjur didhawuhi lunga. Ibu Hagar tumuli mangkat, nanging lakune kesasar ana ing pasamunan Bersyeba.

15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן-הַחֶמֶת וַתִּשְׁלַח אֶת-לָרַע וַתַּחַת
 Lan-telas toya saking-godhong-toya Lan-mbucal dhateng-laré-punika ing-sangandhap
[H3615](#) [H4325](#) [H2573](#) [H7993](#) [H0853](#) [H3206](#) [H8478](#)

אַתָּה הַשִּׁיחָם :
 satunggaling grumbul
[H7880](#) [H0259](#)

Bareng banyune ing impes wus entek, bocahe banjur diselehake ana ing sangisoring grumbulan.

16
 קָשֶׁת panah H7198
 כְּמִטְחָנִי kados-jarak-panah H2909
 תֵּבִיחַ tebih H7368
 מִנְּגֵד saking-ngarep H5048
 לָהּ piyambakipun
 וְלִנְגַּח lan-lenggah H3427
 וְלִנְגַּח Lan-késah H3212

מִנְּגֵד saking-ngarep H5048
 וְלִנְגַּח Lan-lenggah H3427
 הִילָדִי laré-punika H3206
 בְּמֹתֵי ing-pejahipun H4194
 אֲרָאָה ningali H7200
 אֶל- sampun- H0408
 אֲמַרְהָ ngendika H0559
 כִּי amargi

וְתִבְדֵּי: lan-nangis H1058
 קָלָה suwantenipun
 אֶת- dhateng- H0853
 וְהִשָּׂא lan-ngangkat H5375

Ibu Hagar banjur menyat ndhewe sarta lungguh dohe watara sapananah, pangunandikane mangkene: "Aku ora tegel ndeleng bocahe anggone arep mati." Sawuse mapan lungguh, banjur ngulukake swarane lan nangis.

17
 וְאֱלֹהִים Gusti-Allah H0430
 מַלְאֵאֲכָל malaékat H4397
 וַיִּקְרָא Lan-nimbali H7121
 הַנְּעִרְ לָרֵי-פִנִיקָה laré-punika H5288
 קוֹל suwanten
 אֶת- dhateng- H0853
 אֱלֹהִים Gusti-Allah H0430
 וַיִּשְׁמַע Lan-mireng H8085

מֵהָ- menapa- H4100
 לָהּ dhateng-piyambakipun
 וַיִּאֲמַר Lan-ngendika H0559
 הַשָּׁמַיִם langit H8064
 מִן- saking- H1904
 הָהָרַיְ Hagar H1904
 אֶל- dhateng- H0413

אֶל- dhateng- H0413
 אֱלֹהִים Gusti-Allah H0430
 שָׁמַע sampun-mireng H8085
 כִּי- amargi-
 תִּירָאִי ajrih H3372
 אֶל- sampun- H0408
 הָהָרַיְ Hagar H1904
 לָדָּהּ dhateng-panjenengan

שָׁם: wonten-mrika H8033
 הוּא- piyambakipun- H1931
 בְּאֶשְׁרֵי ing-papan-ingkang
 הַנְּעִרְ laré-punika H5288
 קוֹל suwanten

Gusti Allah miyarsa sambate si bocah, Sang Malaekate Allah banjur nguwuh marang Ibu Hagar saka ing akasa, pangandikane: "Hagar, ana apa? Aja kuwatir, marga Gusti Allah wus miyarsakake pasambate si bocah ana ing panggonane ngglethak.

18
 יָדָיְ tangan-panjenengan H3027
 אֶת- dhateng- H0853
 וְהִחֲזִיקֵנִי lan-cekelan H2388
 הַנְּעִרְ laré-punika H5288
 אֶת- dhateng- H0853
 שְׂאֵי angkata
 קוֹמֵי tangia

אֲשִׁימְנוּ: Kawula-badhé-ndadosaken
 נָדוּל ageng
 לְבָנֵי dados-bangsa
 כִּי- amargi-
 בּוֹ ing-piyambakipun

Ngadega! Bocahe tangekna, tuntunen marga bakal Sundadekake bangsa gelengan gedhe."

19
 וְלִנְגַּח Lan-késah H3212
 מַיִם toya H4325
 בְּאֶרְ sumur H0875
 וְתִרָאִי Lan-ningali H7200
 עֵינֵיהֶּ mripatipun
 אֶת- dhateng- H0853
 אֱלֹהִים Gusti-Allah H0430
 וַיִּפְקַח Lan-mbikak H6491

הַנְּעִרְ: laré-punika H5288
 אֶת- dhateng- H0853
 וְתִשָּׂקֵי lan-maringi-ngunjuk H8248
 מַיִם toya H4325
 הַחֹמֹתֵי godhong-toya H2573
 אֶת- dhateng- H0853
 וְתִמְלֵאֵי lan-ngisi H4390

Gusti Allah banjur mbikak mripate Ibu Hagar, satemah weruh ana belik, tumuli diparani lan impese diiseni banyu sarta bocahe diombeni.

20
 בְּמִדְבָּר ing-ara-ara-samun
 וְלִנְגַּח Lan-dedalem H3427
 וַיִּנְגַּדֵּל lan-ageng H1431
 הַנְּעִרְ laré-punika H5288
 אֶת- kaliyan- H0854
 אֱלֹהִים Gusti-Allah H0430
 וַיְהִי Lan-wonten H1961

קָשֶׁת: panah H7199
 רִבְּהָ juru-panah
 וַיְהִי lan-dados H1961

Anadene Gusti Allah nunggil karo si bocah, temahan saya mundhak gedhe lan pamanggone ana ing pasamunan dadi juru manah.

אָמױ	לוֹ	וּתְקַח-	פָּאָרן	בְּמִדְבָּר	וַיָּשָׁב	21
ibunipun	dhateng-piyambakipun	Lan-mendhetaken-	Paran	ing-ara-ara-samun	Lan-dedalem	
H0517		H3947	H6290		H3427	
			פ	מִצְרַיִם:	מֵאֶרֶץ	אֲשֶׁה
			P	Mesir	saking-tanah	garwa
				H4714	H0776	H0802

Pamanggone ana ing pasamunan Paran, sarta digolekake sisihan dening ibune saka ing tanah Mesir.

צְבָאוֹ	שֶׁר-	וּפִיכֹל	אֲבִימֶלֶךְ	וַיֹּאמֶר	הָהוּא	בְּעַת	וַיְהִי	22
wadya-bala	pangageng-	lan-Pikhol	Abimèlèk	Lan-ngendika	punika	ing-wekdal	Lan-wonten	
	H8269	H6369	H0040	H0559	H1931	H6256	H1961	
אֲשֶׁר-	בְּכֹל	עֲמֻדָּה	אֱלֹהִים	לֵאמֹר	אַבְרָהָם	אֶל-		
ingkang-	ing-sedaya	nyarengi-panjenengan	Gusti-Allah	ngendika	Abraham	dhateng-		
	H3605		H0430	H0559	H0085	H0413		
					עֲשֵׂה:	אֲתָה		
					tindakaken	panjenengan		

Kacarita nalika samana Sang Prabu Abimelekh karo Sang Pikhol senapatine ngandika marang Rama Abraham, tembungé: “Gusti Allah sampun nunggil kaliyan panjenengan ing sadaya prakawis ingkang panjenengan tindakaken.

תִּשְׁקֹר	אִם-	הִנֵּה	בְּאֱלֹהִים	לִי	הַשְּׂבֻעָה	וַעֲתָה	23
ngapusi	bilih-	ing-ngriki	demi-Gusti-Allah	dhateng-kula	sumpaha	Lan-sapunika	
H8266		H2008	H0430		H7650	H6258	
אֲשֶׁר-	כְּחֹסֵד	וּלְנִכְרִי	וּלְנִינִי	לִי			
ingkang-	kados-sih-pitulungan	lan-dhateng-buyut-kula	lan-dhateng-wayah-kula	dhateng-kula			
		H5220	H5209				
וְעַם-	עֲמֻדָּה	תַּעֲשֵׂה	עֲמֻדָּה	עֲשִׂיתִי			
lan-dhateng-	dhateng-kula	panjenengan-tindakna	dhateng-panjenengan	sampun-kula-tindakaken			
	H5978						
			בְּהִ:	נְתָתָה	אֲשֶׁר-	הָאָרֶץ	
			ing-ngriku	panjenengan-dedalem	ingkang-	tanah	
						H0776	

Pramila ing sapunika sumangga kula aturi supaos dhateng kula demi Gusti Allah wonten ing ngriki, bilih panjenengan boten badhe nyidrani dadosa dhateng kula, utawi dhateng anak-anak kula saha tedhak-turun kula; panjenengan nandukna kasaenan dhateng kula saha dhateng nagari ingkang panjenengan dunungi kadosdene tamu punika, kados anggen kula sampun nandukaken kasaenan dhateng panjenengan.”

אֲשָׁבַע:	אֲנֹכִי	אַבְרָהָם	וַיֹּאמֶר	24
badhé-sumpah	kula	Abraham	Lan-ngendika	
H7650	H0595	H0085	H0559	

Ature Rama Abraham: “Inggih kula supaos!”

אֲשֶׁר	הַמַּיִם	בְּאֵר	אֲדוּת	עַל-	אֲבִימֶלֶךְ	אֶת-	אַבְרָהָם	וְהוֹכַח	25
ingkang	toya	sumur	prakawis	bab-	Abimèlèk	dhateng-	Abraham	Lan-nelakaken	
	H4325	H0875	H0182		H0040	H0853	H0085	H3198	
					אֲבִימֶלֶךְ:	עַבְדִּי	גִּזְלוֹ		
					Abimèlèk	abdi-abdi	dipunrampas		
					H0040	H5650	H1497		

Nanging Rama Abraham nutuh marang Sang Prabu Abimelekh, prakara sumur kang direbut dening para abdine.

הַדְּבָר	אֶת־	עָשָׂה	מִי	יָדַעְתִּי	לֹא	אֲבִימֶלֶךְ	וַיֹּאמֶר	26
prakawis	dhateng-	nindakaken	sinten	kula-mangertos	mboten	Abimèlèk	Lan-ngendika	
H1697	H0853		H4310	H3045	H3808	H0040	H0559	
לֹא	אֲנֹכִי	וְגַם	לִי	הַמְּרִינָה	לֹא־	אֲתָנָה	וְגַם־	הָיָה
mboten	kula	lan-ugi	dhateng-kula	maringi-pirsa	mboten-	panjenengan	lan-ugi-	punika
H3808	H0595	H1571		H5046	H3808		H1571	H2088
						הַיּוֹם:	בְּלַתִּי	שָׁמַעְתִּי
						dinten-punika	kajawi	mireng
						H3117	H1115	H8085

Pangandikane Sang Prabu Abimelekh: “Kula boten sumerep, sinten ingkang tumindak makaten punika, saha panjenengan ugi boten paring sumerep dhateng kula, wartosipun kula saweg mireng dinten punika.”

לְאֲבִימֶלֶךְ	וַיִּתֵּן	וַיִּבְרָךְ	צֹאן	אַבְרָהָם	וַיִּקַּח	27
dhateng-Abimèlèk	Lan-maringi	lan-lembu	menda	Abraham	Lan-mendhet	
H0040	H5414	H1241	H6629	H0085	H3947	
		בְּרִית:	שְׁנִיחָם	וַיִּכְרְתוּ		
		prejanjian	kekalhipun	Lan-damel-prejanjian		
		H1285	H8147	H3772		

Rama Abraham banjur mundhut wedhus lan sapi diaturake Sang Prabu Abimelekh, sarta sakarone banjur pada damel prajanjian.

לְבִדְיָהוּן:	הַצֹּאן	כֶּבֶשֶׁת	שִׁבְעַ	אֶת־	אַבְרָהָם	וַיֵּצֵב	28
piyambakan	menda	cempe-èstri	pitu	dhateng-	Abraham	Lan-nata	
H0905	H6629	H3535	H7651	H0853	H0085	H5324	

Nanging Rama Abraham miyambakake cempe gembel wadon pitu saka panthan mau.

הָאֵלֶּה	כֶּבֶשֶׁת	שִׁבְעַ	הָיָה	מָה	אַבְרָהָם	אֶל־	אֲבִימֶלֶךְ	וַיֹּאמֶר	29
punika	cempe-èstri	pitu	punika	menapa	Abraham	dhateng-	Abimèlèk	Lan-ngendika	
H0428	H3535	H7651	H2007	H4100	H0085	H0413	H0040	H0559	
						לְבִדְיָהוּן:	הַצִּבְתָּ	אֲשֶׁר	
						piyambakan	panjenengan-tata	ingkang	
						H0905	H5324		

Sang Prabu Abimelekh banjur ngandika marang Rama Abraham: “Cempe gembel pitu ingkang panjenengan piyambakaken punika, punapa pikajengipun?”

תָּקַח	כֶּבֶשֶׁת	שִׁבְעַ	אֶת־	כִּי	וַיֹּאמֶר	30	
panjenengan-tampanana	cempe-èstri	pitu	dhateng-	amargi	Lan-ngendika		
H3947	H3535	H7651	H0853		H0559		
אֶת־	חִפְרָתִי	כִּי	לְעֵדָה	לִי	תְּהִיָּה־	בְּעֵבוֹר	מִיָּדִי
dhateng-	kula-ngedhuk	bilih	paseksi	dhateng-kula	dados-	supados	saking-tangan-kula
H0853	H2658				H1961	H5668	H3027
							הָזֵאת:
							הַבְּאֵר
							punika
							sumur
							H2063
							H0875

Atur wangsulane Rama Abraham: “Cempe gembel pitu punika mugji panjenengan tampeni piyambak saking tangan kula, kangge pratandha bilih ingkang ndhudhuk sumur punika kula.”

שָׁם	כִּי	שְׁבַעְבָּאָר	הָהוּא	לְמָקוֹם	קָרָא	כִּן	עַל-	31
ing-ngriku	amargi	Bèrsyeba	punika	panggenan-punika	dipunsebat	punika	Pramila-	
H8033		H0884	H1931	H4725	H7121			

שְׁנִיהֶם:	נְשָׁבְעוּ
kekalihipun	sumpah
H8147	H7650

Mulane panggonan iku katelah aran Bersyeba, marga ana ing kono sakarone anggone padha sumpah.

שָׂר-	וּפִיכֹל	אַבִּימֶלֶךְ	וַיִּקָּם	שְׁבַעְבָּאָר	בְּרִית	וַיִּכְרְתוּ	32
pangageng-	lan-Pikhoh	Abimèlèk	Lan-wungu	ing-Bèrsyeba	prejanjian	Lan-damel-prejanjian	
H8269	H6369	H0040		H0884	H1285	H3772	

פְּלִשְׁתִּים:	אַרְצַן	אֶל-	וַיִּשְׁבּוּ	צָבָאָו
Filistin	tanah	dhateng-	Lan-wangsul	wadya-bala
H6430	H0776	H0413	H7725	

Sawuse damel prajanjian kaya mangkono mau ana ing Bersyeba, Sang Prabu Abimelekh banjur bidhal kadherekake Sang Pikhoh senapatine, kondur menyang tanahe wong Filisti.

יְהוָה	בְּשֵׁם	שָׁם	וַיִּקְרָא-	שְׁבַעְבָּאָר	אֲשֶׁל	וַיִּטֵּעַ	33
Yéhuwah	ing-asma	ing-ngriku	Lan-nyebat-	ing-Bèrsyeba	wit-tamariska	Lan-nanem	
H3068	H8034	H8033	H7121	H0884	H0815	H5193	

עוֹלָם:	אֵל
langgeng	Gusti-Allah
H5769	H0410

Rama Abraham ana ing Bersyeba mau nanem wit tamariska, sarta ngluhurake asmane Sang Yehuwah Allah kang sipat langgeng.

פ	רָבִים:	יָמִים	פְּלִשְׁתִּים	בְּאֶרֶץ	אַבְרָהָם	וַיֵּנֶר	34
P	kathah	dinten	Filistin	ing-tanah	Abraham	Lan-dedalem	
		H3117	H6430	H0776	H0085		

Rama Abraham anggone manggen neneka ana ing tanahe wong Filisti iku nganti antara lawas.